

Daar is de tijgermug

De opwarming van het klimaat leidt ertoe dat voorheen tropische muggen stilaan bij ons kunnen overleven en virussen kunnen overbrengen. Maar een grote uitbraak van een tropisch virus lijkt hier nog niet voor morgen. Al is de nodige waakzaamheid aangeraden.

Paul Nies – Jeroen Plessers – Ellen Renders

We mogen er nu stilaan wel zeker van zijn: het klimaat warmt op. Jaar na jaar worden records wat betreft de temperatuur op aarde verbroken, met de gekende gevolgen: extreme temperaturen en extreme neerslag, bosbranden, smeltende gletsjers en scheurende poolkappen ... En deze nieuwe omstandigheden beïnvloeden ook onze gezondheid. Door de deur open te zetten voor ongewenst bezoek, bijvoorbeeld.

Muggen zetten voet aan wal

Door de opwarming lijkt het klimaat in onze contreien steeds meer geschikt voor beestjes die vroeger veeleer of zelfs uitsluitend in warmere oorden terug te vinden waren, en die bepaalde ziektes met zich kunnen meebrengen. Denk hierbij maar aan de mug (of de teek), die

als zogenaamde “vector” kan instaan voor de overdracht van een ziekteverwekker (bijvoorbeeld een virus bij een besmet dier of persoon) naar een gevoelige gastheer (opnieuw een dier of mens). Ziektes die hierdoor ontstaan noemt men “vector-overdraagbare ziektes”.

Ziektes waarbij muggen virussen zoals malaria, dengue, Zika en chikungunya verspreiden, kwamen vroeger enkel voor in tropische gebieden. Maar door de globalisering, het toenemende internationale verkeer en het toerisme duiken deze tropische ziektes ook soms in Europa op. Zo zien we de laatste jaren een opvallende stijging van het aantal Europeanen die tijdens hun verblijf in het buitenland besmet werden met het chikungunya-virus: 547 gevallen tussen 2008 en 2013, in 2014 steeg dit aantal plots tot maar liefst 1 450. Dit virus veroorzaakt

Door de hogere temperaturen zetten ze niet alleen voet aan wal, ze slagen er ook in om te overwinteren.

hoge koorts en gewrichtspijnen, en kan worden verspreid door de tijgermug (*Aedes albopictus*). In 2007 was het een lokale tijgermugpopulatie die verantwoordelijk was voor een uitbraak van chikungunya in het noordoosten van Italië. De oorzaak was vermoedelijk een persoon die in juni 2007 terugkwam van een reis naar India en daar werd besmet. De persoon besmette op zijn beurt een tijgermugpopulatie die de ziekte vervolgens lokaal ging verspreiden. De kans dat dit gebeurt in België is klein, omdat er hier nog te weinig tijgermuggen zijn. Al is ze wel al meermaals gesignaleerd en zou ze, door de klimaatopwarming, inmiddels bij ons kunnen overwinteren en overleven.

Uitbraak niet voor morgen

De rol van ons land als logistieke draaischijf is een belangrijke oorzaak van de aanwezigheid van de tijgermug. Er is veel aan- en afgereis van mensen en goederen via wegen, havens en luchthavens. Men neemt al maatregelen om de import van ziekteverwekkers te bestrijden, maar soms komen de muggen toch ongezien het land binnen: in de vorm van eitjes die in autobanden meereizen van Azië naar Europa of die in een bamboosierplantje in je veranda verstopt zitten. Dankzij de klimaatverandering slagen ze erin zich te ontwikkelen en hier te overleven. Moeten we ons binnen de kortste keren verwachten aan een grootschalige uitbraak van een tropisch virus? Neen, dat is absoluut niet zeker. Of een ziekte op een bepaald moment wordt overgedragen en zich breed kan verspreiden, wordt beïnvloed door een hele reeks biologische factoren die onlosmakelijk verbonden zijn: de overlevingskansen van de muggen, de grootte van de populatie en de efficiëntie waarmee een mug een mens kan infecteren. Bovendien hebben de kwaliteit en efficiëntie van de gezondheidszorg en de overheidsinspanningen op het vlak van preventie, sensibilisering en onderzoek ook een belangrijke impact. Op deze vlakken is ons land allicht voldoende weerbaar.

Onze samenleving lijkt gewapend tegen een mogelijke opstoot van een virus

Zo gaan we om met tropische virussen

Preventie is belangrijk Ben je op reis in een land of regio waar er veel tropische muggen leven? Bescherm je dan met lange kledij en gesloten schoenen, muskietennetten of producten zoals DEET.

Ook terug thuis is waakzaamheid geboden Vertoon je bij thuiskomst of kort nadien symptomen zoals koorts, dan is de kans reëel dat je een tropische ziekte hebt opgelopen. Ga dan zo snel mogelijk naar je huisdokter of de spoedafdeling.

Overheidsinstanties dringen aan op actie Het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding vraagt o.a. investeringen in goede meldingssystemen en voldoende capaciteit in labo's om eventuele meldingen snel te onderzoeken, een check-up van de bestaande plannen bij een mogelijke uitbraak en voldoende sensibilisering van de bevolking.

Nieuwe strategieën worden onderzocht Dieren die het virus kunnen dragen, worden soms al gevaccineerd, of de dieren worden ingezet om de aandacht van de mens als gastheer af te leiden. Andere pistes zijn de muggen te bestrijden wanneer ze nog larven zijn of proberen hen resistent te maken voor het virus.

Wat brengt de toekomst?

Het is echter onmogelijk om de toekomst te voorspellen. Zo meenden sommige bronnen enkele decennia geleden dat er in bepaalde streken steeds meer gevallen van malaria zouden voorkomen, maar die voorspelling blijkt nu achterhaald: de ziekte is grotendeels onder controle dankzij economische groei, preventie en meer en nieuwere behandelingen. De complexiteit waarmee dergelijke infecties tot stand komen maakt het op zich al onmogelijk om voorspellingen te doen. Laat staan dat hierbij de onvoorspelbaarheid van de klimaatveranderingen nog mee in rekening dient te worden genomen. Recente uitbraken van Zika tonen echter aan dat er zich in sommige streken worstcasescenario's kunnen voltrekken waarbij de ziekte zich razendsnel verspreidt. Vorig jaar waren er in België meer dan 100 rapporteringen van personen met Zika. Het betrof allemaal besmettingen die buiten Europa waren opgelopen. Lopend onderzoek moet uitwijzen of de tijgermug ook een vector kan zijn voor Zika. Dergelijke informatie is belangrijk om het risico op lokale besmetting te kunnen inschatten.

Geen paniek

De tijgermug is in Europa, en zal er wellicht blijven. Maar dit is geen reden tot paniek. Vooral nog wordt er voldoende werk gemaakt van onderzoek en sensibilisering, en lijkt onze maatschappij voldoende gewapend om goed en snel komaf te maken met een mogelijke opstoot van een tropisch virus. Maar waakzaamheid is hoe dan ook geboden, vooral als je veel (en ver) reist. ♥